

# MUZIKALE KRONIEK

Tentoonstelling-Nederl. Muzieklevens. 1)

We weten niet of het doorgedrongen is tot den kring van wat onder ons aan muziek en zang doet, namelijk dat er verleden jaar zomer van 6 Juni—6 Sept. in het Gemeente Museum van 's-Gravenhage een Tentoonstelling is gehouden die een beeld trachtte te geven van het Nederlandsche Muzieklevens gedurende 1600—1800.

We twijfelen er echter zeer sterk aan, daar, uitgezonderd een enkel krantenberichtje, we letterlijk nergens er iets over hebben aangetroffen of opgevangen uit bladen als „Standaard“, „Rotterdammer“ en „Nederlander“, dat wees op een intensieve belangstelling in dezen toch ook voor hen unieken muziekschouw.

Iets wat bepaald jammer is, omdat we weten dat er aan genoemde bladen, zij het dan niet geheel en al op historie ingestelden leven en werken, maar toch warm genoeg voelenden voor muziekgeschiedenis om er een visite aan zulk een belangrijke expositie voor over te hebben.

Daarom te betreuren, omdat er voor hen nu eens een prachtgelegenheid was geweest om unanimen en over heel de linie van het Christelijk publiek te kunnen verklaren dat het zoo'n lugubere tijd niet is geweest rond zestienhonderd, als permanent wordt voorgesteld, en dat, afgedacht van wat onze Calvinistische vadersen al of niet zouden hebben bedorven, het er toch in elk geval niet zoo hopeloos treurig uitzag als ons al jaren en jaren van Liberale en niet-Protestantische zijde werd ingeprent.

Want met recht spraken nu hier eens de steenen, d.w.z. de platen, schilderijen, de muziekdrukken, de geschriften, de muziekinstrumenten!

Reeds het voorbericht van den Catalogus moest erkennen, dat „Nederland bij nadere beschouwing „in die dagen veel meer heeft gepresteerd dan „men bij oppervlakkige beschouwing geneigd is „aan te nemen. Zoo werden, om een voorbeeld „te noemen, nergens ter wereld meer liederen gezongen dan juist bij ons, en de verschillende muziekcolleges in den lande zijn er om te getuigen „dat het „onmuzikale“ Nederland in de beoefening „van de toonkunst een levensbehoefte zag.“

Iets dat nog eens in denzelfden toonaard overgezet werd door den muzikrecensent van het Handelsblad, eerst voor zijn gewone lezers, later voor die van „Het Orgel“ van Juli 1936:

„Over het Nederlandsche muzieklevens van de zeventiende en de achttiende eeuw heeft de Nederlander, zelfs als hij musicus is, geen al te hoogdravende voorstelling. Was er „überhaupt“ iets van muzieklevens? — zoo vraagt hij zich misschien wel af, gedachtig aan het feit, dat ons land na Sweelinck geen componist van buitengewone, althans internationale betekenis heeft voortgebracht. En de niet-musicus vindt de quaestie „Nederlandsche Muzieklevens 1600—1800“ waarschijnlijk al heel onbelangrijk. Hij vereenzelvigd de Nederlandsche geschiedenis van dien tijd met de gebeurtenissen als den tachtigjarige oorlog, de slag bij Nieuwpoort, Prins Maurits, Prins Hendrik, de Ruyter, Tromp en andere zeehelden, Van Oldenbarnevelt, Stadhouder Willem III, Johan de Witt, de Dordtsche Synode, Hugo de Groot, de Zilvervloot, Oost- en West-Indische Compagnie; Rembrandt, Frans Hals, Jan Steen en andere schildergenoten; Vondel, Hooft, Huygens... Maar muziek? Zelfs van Sweelinck heeft hij nauwelijks een vaag idee.

Des te verrassender moet het voor hem wezen, wanneer hij op de tentoonstelling te 's-Gravenhage tot de ontdekking komt, dat er in ons land van 1600 tot 1800 wel degelijk en zeer intensief is gemusiceerd, op alle manieren en in alle standen, op straat en tehuis, bij hoog en laag. Dat kan hij niet alleen afleiden uit tal van documenten als muziek in handschrift en druk, geschriften, programma's, enz. enz., maar vooral ook direct en duidelijk zien door de verzamelde schilderijen, teekeningen, pastels, prenten, die het musiceeren in beeld brengen. Er werd in ons land gespeeld op clavocimbel, spinet, luit, viool, viola da gamba, violoncel, bek- en dwarsfluit, doedelzak en draailier, er werd solistisch en gezamenlijk gemusiceerd, er werd toneel gespeeld en gedanst met muziek.“

Een inzicht waarvoor we alvast dankbaar kunnen zijn, ook al mist het nog den dieperen blik die zich bewust realiseert onder welken druk der omstandigheden al deze muziekgebeurtenissen zich hebben kunnen ontwikkelen.

Want het is wel bevredigend te lezen, dat er nergens ter wereld meer gezongen is dan ten onzent en dat de muziekcolleges er zijn om nog meer te helpen bewijzen, maar algeheele voldoening geeft pas de historische bewijsvoering van wat er alzo gezongen werd en wie dat deden en wie in hoofdzaak den stoot gaven tot de oprichting dier muziekcollegia, kortom door wie dat allemaal beïnvloed werd en onderhouden; dat die geweldige zanganimositeit zich concentreerde om het geestelijk, stichtelijk en vaderlandsch lied — Schriftuurlijke Liedekens en Geuzenlied-boeken; en dat tal van muziekcolleges, zooals het in 1590 te Amsterdam opgerichte, als hoofddoel bij hun samenkomsten stelden: de kun-

stig gezette veelstemmige psalmcompositie, evenals de latere „Philomuses“, die zich Sweelincks 2den Psalmbundel toegeëigend wisten.

En zoo is het ook wel aardig te vernemen „dat het werk van den organist en componist der Psalmen: Sweelinck, aan den ingang onzer tentoonstelling staat“, — „groot en kracht staan aan het begin“ — maar zonder de erkenning dat het niets anders is geweest dan Gereformeerde interesse voor de Geneefsche melodieën, die Sweelinck geïnspireerd heeft tot een zoo kunstvolle behandeling, blijft al die „groot en kracht“, die Sweelinck kon ontwikkelen toch een onbegrepen raadsel, en een niet te verklaren geheim.

Om nu echter niet in alleen critiek te vervallen over de leemten die er, dus beschouwd nog zijn in wat de schrijver onder „Het Muzieklevens in de 17e eeuw“ van bl. 1—19 van den Catalogus te berde brengt — niet genoeg kunnen wij loven het feit, dat deze eerste Haagsche Muziekexpositie er is geweest, die ons, behalve een schat van historische gegevens, bewaard in haar prachtig verzorgden en rijk geïllustreerden Catalogus, heeft getoond, dat ons vroeger Nederlandsch muzieklevens gelukkig zoo armlastig niet is geworden door zoogenaamd kerkelijk-inquisitoriale onderdrukking en vervolging als Jan en alleman gewoonlijk denkt, schrijft en laat drukken.

Dit is vóór alles, voor ons het gewichtigste punt, de eerste belangrijke stap vooruit, om in breede kringen een helderder licht te doen opgaan dan tot nu toe geschieden heeft over een tijdperk in onze muziekhistorie, doorlopend nog als donker bekeken, vaak echter met allerlei optische instrumenten, gelukkig van techniek en fabricage, en wat het ergste is, haast immer en altoos besmet en besmeurd door eenzijdig inzicht en ondoordacht vooroordeel.

Het slotwoord op Ds Haspers „Bijlage“ moest ik door bijzondere omstandigheden nog één week laten overstaan. J. Z.

## ZENDING EN EVANGELISATIE

Eenheid der zendingskerken?

In ons zendingstijdschrift „De Macedoniër“ heeft Ds A. Pos, docent aan de Opleidingsschool te Djocja, zijn lezing geplaatst, door hem gehouden op de Algemeene Nederl. Zendingconferentie, October 1936, in twee vervolgartikelen.

Zij zijn zeer de moeite waard om gelezen en overdacht te worden. Ds Pos schrijft duidelijk en bezieland, en hij geeft degelijken inhoud. Hij doceert in den goeden zin van het woord.

Het is dan ook niet te verwonderen, dat op hem de klacht van toepassing is in het Febr.-nummer: „dat er in „De Macedoniër“ nog al eens in vreemde talen wordt geschreven, zonder dat er een vertaling bij wordt gegeven“. Nu, Ds Pos maakt gebruik van Engelsche en Duitsche citaten, wat inderdaad voor menigen eenvoudigen lezer bezwaar opleveren zal. Maar of het artikel van Ds Bergema, waarmee nog maar een aanvang gemaakt is, over „Een standaardwerk voltooid“ meer en beter zal verstaan worden, betwijfelen wij. Wij nemen dit den schrijvers niet kwalijk; „De Macedoniër“ wordt steeds meer een zuiver wetenschappelijk tijdschrift, en zal daarom hoe langer hoe meer voor een beperkten kring van lezers gaan gelden.

Doch wij keeren tot ons onderwerp terug. Ds Pos gaf aan zijn lezing den titel: „Lessen op kerkelijk en geestelijk gebied“.

Na een breede inleiding behandelt hij de punten: verwondering en blijdschap, geestdrift en hoop, zelfverloochening en kruis, heroïsme en martelaarschap, gemeenschaps- en eenheidsbesef bij de jonge kerken.

Elk punt is de moeite van het nadenken waard. Talrijke lessen worden hier aan de kerken in het vaderland voorgedragen. Daarom reeds zouden wij deze lezing in handen wenschen van onze ouderlingen; het Engelsch en Duitsch zouden zij maar moeten overslaan, zoo noodig.

Op het laatste punt: het sterke besef van gemeenschap en het sterke verlangen naar eenheid, willen wij bijzonder de aandacht vestigen, omdat verschillende vragen bij het lezen in onze ziel zijn opgekomen; en aan een docent mag men zijn vragen wel voorleggen. Omdat wij al eens meer denzelfden toon hebben gehoord als hier, komen wij met onze bedenkingen maar voor den dag.

Over het sterke besef van gemeenschap zullen wij het zwijgen bewaren. Dit is niet zoo moeilijk te verstaan, als men de saambinding van het Inlandsche leven en van de volksgemeenschap ziet.

Maar hoe zit dat met de eenheid, of liever: met het verlangen naar eenheid?

Ds Pos begint zijn beschouwing hierover met deze woorden: „Gelijk het was in de Apostolische eeuw, dat zonder bepaalde uitwendige organisatie alle gemeenten zich één gevoelden, zoo is dat ook in de jonge kerken. Zij gevoelen zich, voorzover hun gezichtspunt reikt, één met al hun volksgenooten die Christus als hun Zaligmaker belijden.

Dat is de spontane reactie op de boodschap van het Evangelie. Wie zich kind van God weet, gevoelt zich ook één met alle kinderen Gods in het éne groote gezin van God, in het lichaam van Christus; dat de kerk is. In de jonge kerken verstaat men onze verschillen niet, omdat men er niet aan toe is, enz.“

Dat gevoelen van één zijn met alle ware geloovigen in Christus Jezus, is ook in de moederkerken aanwezig; het kon soms sterker zijn, maar de band van de gemeenschap der heiligen is er.

Maar de bedoeling van den schrijver is anders; hij ziet op de uitwendige eenheid, op het leven in één institutioneel verband. Ja, hij stelt het zelfs voor, dat ook dit uitwendige verband terzijde staat, en alleen de geestelijke eenheid met Christus geldt. De apostolische eeuw is daarin ten voorbeeld.

Maar is deze vergelijking juist? De „bepaalde uitwendige organisatie“ bleef ook toen niet uit. Bovendien, de geschiedenis der kerk sinds de apostolische eeuw is niet zonder gevolg gebleven. Er was toen eenheid, trots de zwakke uitwendige organisatie, en nu is die eenheid er niet meer.

Daarom struikelen wij over de opmerking: „In de jonge kerken verstaat men onze verschillen niet, omdat men er niet aan toe is.“

Is dat zoo?

In hetzelfde nummer van „De Macedoniër“, Januari 1937, heeft Ds van Eijk van Solo een artikel: „Een nieuwe Kristen-Djawa-beweging in Solo“, en daarin lezen wij o.a. deze woorden: „Onbedoeld suggereert men den jongen Christenen, dat zij met de heele ontwikkeling van het Christendom in het Westen niets te maken hebben; wat de kerk in strijd en worsteling gewonnen heeft aan inzicht in Gods Openbaring, is Westersch; zij kunnen dat gevoelig laten liggen, en hebben een roeping, een nieuw, een Oostersch Christendom van den voet af op te bouwen.“

De toon klinkt hier ietwat anders, dunkt ons, dan in de opmerking van Ds Pos. Natuurlijk is Ds Pos het met die gesignaleerde beweging niet eens; dat spreekt vanzelf! Maar als hij zegt, dat de jonge Christenen nog niet toe zijn aan onze verschillen, zou ik zeggen: maar zitten zij er niet midden in? Wij hebben hun toch ons Christelijk geloof gebracht als vrucht van de ontwikkeling van eeuwen. En de geloovige Inlanders op ons Zendingsveld (om daarbij te blijven) weten dat toch ook wel!

Wij vragen dus onwillekeurig: hebben onze Christenen voor hun besef aan het geloof in Christus genoeg? Zien zij de gereformeerde belijdenis maar over het hoofd, als zij met andere belijders van Christus in aanraking komen? En zoeken zij de eenheid in kerkelijke organisatie met deze broeders, omdat Christus alles is, en dat gereformeerde enz. als Westersch heel bijkomstig moet worden geacht?

Dan zou er wel wat tegenstelling zijn tusschen Ds Pos en Ds van Eijk. En dat kunnen wij moeilijk aannemen. Of ook, onze Christenen zouden om dien drang naar eenheid niet zoo als voorbeelden aan ons moeten worden voorgesteld, zooals Ds Pos doet, doch eerder moeten worden terecht gewezen.

Zoeken en begeeren van eenheid is er in de moederkerken ook, naar ik meen. De synode van Middelburg 1933 heeft dat wel weer laten zien. Is het misschien niet genoeg volgens Ds Pos? Hij schrijft tenminste: „De jonge kerken brengen aan de oude kerken een les omtrent de eenheid der kerk. Wij hebben nog wel in onze dogmatiek de locus over de kerk en als een van haar eigenschappen de eenheid, maar worden wij verteed door den ijver voor Gods huis, ook inzake de eenheid? Wij zoeken allerlei formuleringen om ons met een niet al te onrustig hart neer te kunnen leggen bij den bestaanden toestand...“

Zeker, Ds Pos hield dit referaat op een Alg. Zend. Conf., maar nu hij ze plaatst in ons gereformeed zendingstijdschrift, moeten wij ons zijn vermaning ook aantrekken.

En dan vraag ik aan onze broeder Pos: is uw beschuldiging juist inzake dat zoeken van allerlei formuleringen om als schuilplaats te dienen? Welke zijn dan die formuleringen? Moeten daar ook onze belijdenisschriften onder worden gerekend?

En zoo niet, indien Ds Pos die ook natuurlijk wil handhaven, voelt hij dan niet, dat het verlangen naar eenheid niet vervuld kan worden, omdat ze er niet is? Want met de belijdenis van Christus als Zaligmaker is men er niet: hier niet en op het zendingsveld niet.

Het is heel mooi, die wensch aan het einde van zijn artikelen: „Laat de oude kerken, en allen die bemoeienis hebben met de zending, alles vermijden wat de eenheid in de jonge kerken hinderen kan...“ natuurlijk, dat is heilige roeping. Maar dan toch met handhaving van wat wij zelf gelooven, en God in de historie der eeuwen ons als schat gegeven heeft, en wij ook aan onze Christenen op het zendingsveld hebben geleerd! Gelijk Ds Pos als docent dit ook aan de Opleidingsschool leert.

En gelooft dan Ds Pos niet met ons, dat dat sterke verlangen naar eenheid een droom is, een zoete, lieflijke droom, maar toch een droom? Of wil Ds Pos toch wat loslaten van wat wij

hebben? Het dat wij niet een in de huis, waar vinden? N kerken hebben, pr grijp het m onze belijde geen sprake

Wij zijn boek van zangenkwat vergeten! Eenheid tuz rein en de En ind ware is, aldaar tot

Ten slott gehouden t Macedoniër der eenheid grondslag, te zijn.

Maar gau van dezen leek Ds P ding op n Macedoniër

OPV

De Pans gen van d Christelij ten zij de de Scholer

Allereers hart voor even voor dig onmis van het C Oost-

Van groot besturen l bepalingen het te beko linkstr. 3f

En nu d weer ultne ter opin van Prof. openingswv

Barbas, d Tachtrecht zoo uitnen moeilij is gen. Ik kie

Prof. Di jaar, voor tekenis. O en ook vo van groote wekking b gen zeker

„Is ook zal het ee Lotman g dacht wort En ook zu in 1637 de aan ons v

pakkende ften met en Kuypen dat Woort Woort de

kracht gev verricht er onze schol zijn: sch

Bij hun De nage wij dan al rein gewel kloekmoed

En het Heilige Sel de, zoo w bij het on

Zie, zulk voor hun standers v

Op de Si kindervech naar het had een l terie in bit overtuiging De ouders,

1) Door een abus mijnzerijds bleef deze copie helaas te lang liggen. K. S.

boodschap van  
od weet, gevoelt  
ods in het ééne  
m van Christus,  
n verstaat men  
niet aan toe is.

alle ware geloo-  
e moederkerken  
n, maar de band  
is er.

rijver is anders;  
k, op het leven  
stelt het zelfs  
verband terzijde  
id met Christus  
n ten voorbeeld  
„bepaalde uit-  
niet uit. Boven-  
ds de apostoli-  
ebleven. Er was  
wendige organi-  
meer.

opmerking: „In  
npe verschillen  
is.”

de Macedoniër”,  
e van Solo een  
wa-beweging in  
deze woorden:  
jongen Christe-  
kkeling van het  
te maken heb-  
teling gewonnen  
baring, is Wes-  
k laten liggen, en  
een Oostersch  
te bouwen”.

lers, dunkt ons,  
s. Natuurlijk is  
e beweging niet  
als hij zegt, dat  
e zijn aan onze  
zitten zij er niet  
ons Christelijk  
de ontwikkeling  
landers op ons  
ven) weten dat

hebben onze  
het geloof in  
reformeerde be-  
zij met andere  
ing komen? En  
lijke organisatie  
us alles is, en  
tersch heel bij-

ng zijn tusschen  
unnen wij moei-  
ristenen zouden  
st zoo als voor-  
voorgesteld, zoo-  
eten worden te-

eid is er in de

De synode van  
weers laten zien.  
ens Dr Pos? Hij  
ken brengen aan  
de eenheid der  
ze dogmatische  
de van haar eigen-  
len wij verleid  
ook inzake de  
muleeringen om  
art neer te kun-  
bestand...”

aat op een Alg-  
st in ons gere-  
ten wij ons zijn

eder Pos: is uw  
ken van allerlei  
aals te dienen?  
n? Moeten daar  
er worden ge-

e ook natuurlijk  
et, dat het ver-  
ld kan worden,  
de belijdenis van  
er niet: hier niet

an het einde van  
kerken, en allen  
ding, alles ver-  
ge kerken hinde-  
heilige roeping,  
van wat wij zelf  
der eeuwen ons  
ook aan onze  
hebben geleerd!  
k aan de Oplei-

met ons, dat dat  
en droom is, een  
een droom?  
ten van wat wij

hebben? Ik kan het niet gelooven, maar hij schrijft,  
dat wij niet moeten zoeken „naar handhaving van  
een in de historie gegroeid eigen menschelijk te-  
huis, waar wij het tevreden en knus en gezellig  
vinden”. Nu, die knusheid is tegenwoordig in onze  
kerken niet zoo groot. Maar moeten wij, wat wij  
hebben, prijsgeven? of wat „schipperen”? Ik be-  
grijp het niet goed. Staàn wij op het stuk van  
onze belijdenis, dan is er natuurlijk van eenheid  
geen sprake!

Wij zijn toch niet de geschiedenis van het psalm-  
boek van Ds van Dijk van Keboemen en de ge-  
zangenkwesie met de andere Javaansche kerken  
vergeten! Hoe zou er ooit sprake kunnen zijn van  
eenheid tusschen de zendingskerken op ons ter-  
rein en de kerken op Oost- en West-Java?

En indien de geprezen begeerte naar eenheid het  
ware is, waarom zijn wij dan met onze kerken  
aldaar tot eigen kerkformatie gekomen?

Ten slotte, Ds Pos heeft een zeer warme lezing  
gehouden te Amsterdam, en wij zijn blij ze in de  
Macedoniër te hebben gelezen; maar het punt  
der eenheid lijkt mij niet te rusten op practischen  
grondslag, en voor verwezenlijking niet vatbaar  
te zijn.

Maar gaarne wil ik naar nadere onderrichting  
van dezen zendingsman hooren. Ik ben maar een  
leek. Ds Pos houde daarmee in zijn beantwoor-  
ding op mijn vragen, indien hij daaraan in de  
Macedoniër toekomt, rekening.

J. D. W.

## OPVOEDING EN ONDERWIJS

### Bij Unie en Schoolraad.

De Paaschweek brengt ons altijd de vergaderin-  
gen van deze twee groote organisaties voor het  
Christelijk onderwijs. In toenemende mate genie-  
ten zij de waardeering van de voorstanders van  
de Scholen met den Bijbel.

Allereerst moet mij een woord van dank van het  
hart voor het Jaarboek van de Unie 1937, dat  
even voor Paschen verscheen. Dat is nu eenvoud-  
dig onmisbaar voor elk, die met den toestand  
van het Chr. Onderwijs in ons land en in Ned.  
Oost- en West-Indië op de hoogte wil komen.  
Van groot belang acht ik ook voor onze school-  
besturen het Kort Overzicht van de wettelijke  
bepalingen omtrent het onderwijs. Voor f1,75 is  
het te bekomen aan het Bureau van de Unie, Swee-  
linckstr. 39, Den Haag.

En nu de vergaderingen van dit jaar. Ze zijn  
weer uitnemend geslaagd: De rede van Prof. Dijk  
ter opening van de Unievergadering, het belooft  
van Prof. Waterink over Karaktervorming, het  
openingswoord van den Schoolraad-voorzitter Ds  
Barbas, de rede van Mr H. de Bie over het  
Tuchtrecht van de school, het was allemaal van  
zoo uitnemende kwaliteit, dat voor mij de keuze  
moeilijk is, van welke speeches ik iets zal zeg-  
gen. Ik kies de eerste en de laatste.

Prof. Dijk beschouwt het jaar 1937 als een  
jaar, voor de Christelijke scholen van groote be-  
teekenis. Op 26 Mei gaat straks de stembus open  
en ook voor ons kan de beslissing die zij brengt  
van groote beteekenis zijn. Daarom is een op-  
wekking tot trouw en ijver bij deze verkiezin-  
gen zeker wel op haar plaats.

Is ook een jaar van gedachtenis. Op 29 Mei  
zal het een eeuw geleden zijn, dat De Savornin  
Lohman geboren werd en op 29 October zal her-  
dacht worden, dat Dr Kuyper het levenslicht zag.  
En ook zullen we dit jaar het feit herdenken, dat  
in 1637 de Statenvertaling van de Heilige Schrift  
aan ons volk geboden werd. Op de hem eigen,  
pakkende wijze brengt de Unie-voorzitter nu deze  
feiten met elkaar in verband: Welnu, Lohman  
en Kuyper hebben uit dat Woord geleefd; tot  
dat Woord ons volk teruggeroepen; met dat  
Woord den strijd gevoerd; in dat Woord hun  
kracht gevonden; door dat Woord geloofsdaden  
verricht en onder dat Woord ook het leven van  
onze scholen gebogen, wier adeldom alleen mocht  
zijn: scholen met den Bijbel.

Bij hun erfenis betrekken wij de wacht.

De nagedachtenis van Lohman en Luypereren  
wij dan alleen, indien wij, God dienende met een  
rein geweten, hun strijd voor de vrije school  
kloekmoedig voortzetten.

En het werk der vaders in de vertaling der  
Heilige Schrift brengen wij dan waarachtige hul-  
de, zoo wij met onze scholen heel dicht leven  
bij het onveranderlijke Woord van onzen God.

Zie, zulke woorden doen goed, en vinden ook  
voor hun volle waarde weerklank bij de voor-  
standers van de School met den Bijbel.

Op de Schoolraad-vergadering sprak Mr de Bie,  
kinderrechter te Rotterdam, over de urgente vraag  
naar het tuchtrecht van de school. De spreker  
had een breede studie gemaakt over deze ma-  
terie in binnen- en buitenland. Hij staat vast in de  
overtuiging, dat de school het tuchtrecht heeft.  
De ouders, die hun kinderen aan de school toever-

trouwen, dragen daarmee het tuchtrecht aan den  
onderwijzer over.

Belangrijk is natuurlijk de vraag, hoe het dan  
komt, dat nog zoo vaak een onderwijzer voor den  
rechter gedaagd wordt. Hier is natuurlijk veel  
afhankelijk van de persoonlijke opvatting van den  
onafhankelijken rechter.

De vraag of de rechtspraak in ons vaderland  
aanleiding heeft gegeven de aandrang tot wettelijke  
regeling van den onderwijzer te verklaren, be-  
antwoordt spreker ontkennend. Ook zou de spre-  
ker de controle niet aan het schooltoezicht willen  
geven, wijl altijd de rechter het laatste woord  
moet hebben over het al of niet strafbare van  
zekere handeling. Al moge de rechter naar som-  
miger oordeel de grens eener redelijke tuchttoe-  
fening te spoedig overtreden achten, waarbij er dan  
nog altijd de mogelijkheid van hooger beroep is,  
het kan geen kwaad, dat de onderwijzer zoo goed  
als ieder ander zich bewust is, dat hij zijn tong  
en ook zijn handen in toom moet houden.

Geen roep ga van ons uit, aldus spreker, om  
wettelijke regeling van dit belangrijk element van  
opvoeding. De Chr. scholen moeten hier staan in  
de vrijheid, die altijd beteekent gebondenheid aan  
God en aan ons geweten.

Erg dankbaar was ik, dat ook deze spreker  
van oordeel is, dat in de schoolreglementen geen  
bepaling moet voorkomen, die den onderwijzer  
lichamelijke tuchting verbiedt.

Zoo komen we langzamerhand tot klaarheid in  
onze schoolwereld met betrekking tot dit stuk. De  
jongens mogen niet uitgroeien in de gedachte:  
„De meester maakt ons niets”. Hun ongevende  
streken en vooral hun brutaliteit en hun verniel-  
zucht moeten, zoo noodig met geweld, worden  
gekeerd. In deze overtuiging heeft de Schoolraad-  
vergadering ons weer verder gebracht.

Kome ook dit ons geheele onderwijs, en daar-  
door land en volk ten goede.

Gr.

G. MEIMA.

## PERSCHOUW

### De meening van Ds H. C. v. d. Brink.

In „Overtoomsche Kerkbode” schrijft Ds H. C. v. d.  
Brink:

„De Heraut” deelt in het nummer van 14 Maart  
mede, dat er wel besprekingen binnenskamers zijn ge-  
houden. Meer zegt de hoofdredacteur er niet van. De  
conclusie ligt dus voor de hand, dat die besprekingen  
niet het gewenschte resultaat hebben gegeven. Doch  
waarom treden dan curatoren der V. U. niet op om  
desnoods de zaak te brengen voor een vergadering  
der Vereeniging? Ook baart het verwondering, dat  
de deputaten der kerken voor het verband met de  
V. U. niets van zich laten hooren. Die hebben toch de  
opdracht om op de leer der professoren te letten!  
Opzettelijk is de zaak bij de kerken aanhangig ge-  
maakt. Niet in den kerkelijken weg, in '26 zoo hoog  
geroemd en zoo sterk aangeprezen. Bij geen enkelen  
kerkeraad zijn bezwaren ingebracht, noch bij die,  
waartoe de „verdachte” hoogleraren behooren noch  
bij die, wier predikanten, leerlingen en volgelingen  
dezer hoogleraren, dwalingen verbreiden, ofschoon  
wel in kerkelijke bladen beweerd wordt, dat dit ge-  
schiedt en op den kansel en op de catechisatie. Ook  
geen enkele meerdere vergadering heeft zich over  
dwaalleer en dwaalleers tot de generale synode  
gericht. Op het agendum der Amsterdamsche Synode  
kwam er letterlijk niets over voor. Tijdens de synode  
hebben twee harer leden de zaak plotseling aan de  
orde gesteld. En na rijp beraad en veel strubbeling  
— de synode heeft zelfs een week pauze gehouden  
tot onderling overleg — is niet met eenparigheid maar  
met meerderheid van stemmen een commissie van  
acht personen benoemd om de volgende synode — dus  
over drie jaar! — te dienen van rapport en advies.  
Zoo is dus klaarblijkelijk met opzet de kerk uit-  
gekozen om te doen wat op den weg der V.U. ligt.

Ik wilde voor een lief ding, dat ik ook dezen keer  
kon opponeeren tegen Ds v. d. Brink, maar het lukt  
me ditmaal niet, althans niet in de hoofdzak.

Algeheele instemming verdient zelfs het volgende:

Zelfs de groote pera, met name het „Algemeen Han-  
delsblad” besprak deze zaak breedvoerig. En De  
Kersten deed dit ook in „De Banier”, gelijk een blinde  
spreekt over de kleuren.

Terecht wordt in dit verband de houding van „De  
Heraut” en van het Ned. Chr. Persbureau (Dr H. W.  
v. d. Vaart Smit) gegispt.

### Een stem uit Zuid-Afrika.

In Zuid-Afrika heeft men de zaak ditmaal spoediger  
door dan in Amerika, waar „De Wachter” zich er toe  
heeft laten verleiden, de nonsens van den grossier in  
dierbare ondeskundigheden (Ds Kersten) door te geven;  
één van de zegeningen (misschien) van ons „Christe-  
lijk” Persbureau. In „Die Kerkblad” schrijft Ds J. V.  
Coetzee over Prof. Hepps brochure inzake „de ziel”:

Ook hier volg Prof. Hepp die metode van de eerste  
brochure en noem geen name nie. Maar hoewel daar  
geen name genoemd word nie, gaan hierdie geskif  
duidelik teen die professore Vollenhoven en Dooye-  
waard van die Vrye Universiteit en hul konstruksie  
van 'n Calvinistiese wysbegeerte, terwyl hy ook die  
heer A. Janse aanhaal.

De recensent zet vraagtekens:

Toe ons die hier aangekondigde werk gelees het,  
het ons dadelik vraagtekens gesit by konklusies wat  
Prof. Hepp trek uit sekere aangehaalde sitate en was  
dit vir ons nie duidelik nie dat die konklusies deur  
die aanhalings gewettig is nie. Hoe meer ons gelees  
het, hoe duideliker het dit vir ons geword dat Prof.  
Hepp in sy bestryding nie heeltemal billik is nie.

„Nie heeltemal billik nie”. Enkele voorbeelden wor-  
den gegeven.

Prof. Hepp verstaan onder „siel” die onsterflike  
kern in die mens, die „hoëre deel” in onderskeiding  
van die liggaam, terwyl die agn. afwykende gevoele  
die term gebruik in die sin van Gen. 2:7, soos dit by  
ons in die Afrikaanse Bybel vertaal is met „wese”,  
d.w.s. as term vir die hele mens. Vir „siel” in die  
sin waarin Prof. Hepp dit verstaan en soos dit ook  
in ons Belydenisskrifte voorkom, gebruik die agn.  
„afwykende rigting” die term „hart”. En as die  
„afwykende rigting” nou sê dat 'n mens by sy sterwe  
sy bestaan as „lewende siel” kwyttraak en „dode siel”  
word, dan mag jy tog nie daaruit besluit  
nie dat die voortbestaan van die siel  
hierdeur geloes word, of dat die „on-  
sterflikheid” van die siel hierdeur  
prysgegee word.

Die afwykende gevoele, soos bo gesê, gebruik die  
term „hart” vir wat gewoonlik „siel” genoem word.  
En die „hart” verrig sekere funksies waaronder ook  
val die psigiese funksies. En as 'n mens nou wil  
weet wat die wysbegeerte van Prof. Vollenhoven e.a.  
leer omtrent die „siel” van die mens, opgevat in die  
sin van „onsterflike deel” dan moet jy seker nie  
ondersoek wat Vollenhoven sê van die psigiese funk-  
sies nie, maar moet jy ondersoek wat hy leer omtrent  
die „hart” van die mens.

Dat Vollenhoven die voortbestaan van die „lewende  
siel” of wese as sulks na die dood ontken, is waar.  
Maar dit doen ons almal. Niemand beweer  
dat na die dood 'n mens net so voortbestaan soos  
hy nou bestaan nie, want na die dood mis hy sy  
liggaam. Maar die ontkenning dat hy as „lewende  
siel” voortbestaan, beteken nog nie dat hier-  
mee die voortbestaan van die siel ge-  
loën word nie, soos Prof. Hepp dadelik  
konkludeer. Intendeel kom daar in die aange-  
haalde sitate genoeg voor om die bewering te loën-  
straf as sou die „afwykende rigting” die voortbestaan  
van die siel loën, na die dood.

Dieselfde geld van die „onsterflikheid”. Prof. Hepp  
toon aan dat o.a. art. 37 van die Nederl. Geloofsbe-  
lydenis juis aan die goddelose na die oordeel „on-  
sterflikheid” toeskrywe. Maar dis dan tog vir elkeen  
duidelik dat „onsterflikheid” in hierdie sin niks te  
doen het met „saligheid” nie, maar bloot „voortbe-  
staan” beteken. Die „afwykende rigting” gebruik die  
term „onsterflikheid” in 'n ander sin, naamlik, dat  
alleen die gesaligdes na die dood „onsterflik” is en  
na die opstanding besit alleen hulle wat deel het aan  
die salige opstanding „onsterflikheid”. As Prof. Hepp  
die woord „onsterflikheid” gebruik om daarmee aan  
te dui die voortbestaan van alle mense na die dood en  
die eindoordeel, soos ook gedoen word in art. 37 van  
die Geloofsbelijdenis, dan is daar niks verkeers in  
nie. Maar as die „afwykende rigting” die term alleen  
gebruik van die voortbestaan van die gesaligdes na  
die dood en die oordeel en verkies om die voortbe-  
staan van die ongelowiges, wat 'n voortbestaan is in  
die ewige dood, niet met die term „onsterflikheid”  
aan te dui nie, dan is daar ook niks verkeers in nie.  
En om daaruit te konkludeer dat dus  
die ewige straf ontken word, is seker  
nie gewettig nie.

Naar het oordeel van den schrijver wou Prof. Hepp  
te veel bewijzen. Mogen ook in Amerika de oogen open-  
gaan.

### Nogmaals „Bedenklijke Voorlichting”.

Eenige weken geleden zond één onzer lezers ons een  
ex. van „De Nederlander” toe, de aandacht vestigende  
op onjuiste voorlichting inzake sterilisatie e.d. in Neder-  
land. Het artikel van „De Nederlander” is in die zelfde  
week ter drukkerij aangekomen; wegens overbelasting  
in de rubriek Persschouw bleef het liggen tot verleden  
week. Inmiddels blijkt — wat mij natuurlijk onbekend  
was — „De Nederlander” op de zaak teruggekomen te  
zijn. Het blad schreef nadien (20 Maart):

„In ons artikel: „Bedenklijke voorlichting”, opge-  
nomen in ons blad van 18 dezer, hebben wij naast het  
Nederlandsch Perskantoor te Berlijn ook het Neder-  
landsch Christelijk Persbureau van lichtvaardige be-  
richtgeving beticht. Zelf ontvingen wij n.l. het door  
ons gewraakte bericht van het Berlijnsche kantoor,  
terwijl onze op het betreffende gebied deskundige re-  
latie — tot wien wij ons om inlichtingen wendden —  
ons mededeelde het van het Christelijke Persbureau  
te hebben ontvangen. Daaruit concludeerden wij, dat  
ook laatstgenoemd bureau het bericht had verspreid.  
Naar ons thans tot ons leedwezen is gebleken, ten on-  
rechte. Het toeval heeft n.l. gewild, dat degeen, tot  
wien wij ons wendden, de eenige was, aan wien  
het Nederlandsch Christelijk Persbureau het bericht,  
dat het zelf uit Berlijn had ontvangen, had toegezonden.  
Ons verwijt diende dus niet tot bedoeld bureau,  
doch uitsluitend tot het Nederlandsch Perskantoor te  
Berlijn te zijn gericht, welke correctie wij ons haasten  
aan te brengen”.

We zijn blij thans ook dit te kunnen doorgeven. We  
wilden, dat we ook vroeger rectificatie hadden kunnen  
aanbrengen ter zake van het N.C.P. (inzake nationaal-  
socialisme, h.v.: of inzake de nonsens van Ds Kersten  
en de eigenaardige manier, waarop het N.C.P. met de  
keuken van „De Banier” vertrouwd blijkt).